

ТЕМА І. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ

У лексиці української мови поряд з окремими словами вживаються **стійкі сполучення** й навіть цілі речення (**вислови**), що за своїм змістом дорівнюють одному слову. Такі сполучення називають **фразеологізмами**.

Фразеологізми найбільш повно, безпосередньо – і водночас образно – відображають матеріальне й духовне життя народу. Вони несуть не тільки предметну, а й естетичну інформацію: пробуджують уяву, спонукають до переживань слухачів чи мовців, прикрашають мову, передають її дух. Фразеологізми – це невичерпна скарбниця мови. Вони прикрашають нашу мову, а наше мовлення роблять яскравим, барвистим, неповторним.

Пропоную дослідити слово «фразеологізм». **Як воно утворилося?** Секрету тут немає! Це слово утворено від двох грецьких слів Phrasis (*фразіс*) – вираз та Logos (*логос*) – вчення. Тож, **фразеологізм – це вчення про вираз, фразу.**

Маємо запам'ятати, що **фразеологізми – це стійкі нероздільні вислови**, які не можна розділяти, розривати.

Цікавим є те, що фразеологізми найчастіше неможливо перекласти дослівно, адже вийде нісенітниця. Іноземцям, які вивчають українську, важливо не просто перекласти окремі слова у фразеологізмі, а зрозуміти й вивчити значення такого вислову. До речі, фразеологізми наявні в

багатьох мовах. Якщо не знати справжнього значення цих сталих виразів, то можна добряче заплутатись. *Ось наприклад:*

Мова	Фразеологізм	Як перекласти дослівно	Значення
польська	Bułka z masłem	булка з маслом	щось просте, легке до виконання
англійська	rain cats and dogs	коти та собаки падають з неба	йде сильний дощ
французька	Voir la vie en rose	бачити життя в рожевому кольорі	бути оптимістом
польська	Być nie w sosie	бути не в соусі	бути в поганому настрої
англійська	Pull someone's leg	тягнути когось за ногу	розігрувати когось
французька	Un cordon bleu	синій шнур	людина, яка вміє добре готувати
німецька	Schwein haben	мати свиню	поталанило
англійська	Talk through one's hat	говорити через капелюх	говорити дурниці, нісенітниці
німецька	Bis in die Puppen	до ляльок	дуже далеко
польська	Niebo w gębie	небо в роті	щось дуже смачне
англійська	Spill the beans	розсипати боби	розкрити секрет, таємницю
німецька	Etwas hinter die Ohren schreiben	записати щось за вухами	запам'ятати

Як же утворюються фразеологізми?

Наприклад, український фразеологізм **«пекти раків»** означає червоніти. Слово «пекти» має значення «обробляти вогнем», а рак – це безхребетна тварина, яка дійсно стає червоного кольору при термічній обробці. Можна зробити висновок, що фразеологізми таки мають логічні зв'язки, але деякі фразеологізми утворилися так давно, що вже й забулося значення деяких окремих слів, хоча саме значення загальновідоме. До таких належить фразеологізм «байдики бити» -

лінуватися, не працювати. Фразеологізми роблять мовлення образним та дотепним.

Єдина з ними біда: *фразеологізми не мають правил, їх можна вивчати лише по одному. Певну частину цих висловів ми отримуємо в буденному житті й користуємося ними навіть не замислюючись. Саме тому варто поповнювати свій фразеологічний запас, читаючи класику української літератури та фразеологічні словники.*

Існує цілий розділ мовознавчої науки, який вивчає фразеологізми, їхнє значення й уживання. Розділ цей має назву **фразеологія**.

Досить пекти раків! Це не твоя провина.
Р. С. Пекти раків — червоніти
від сорому, ніяковіти.

